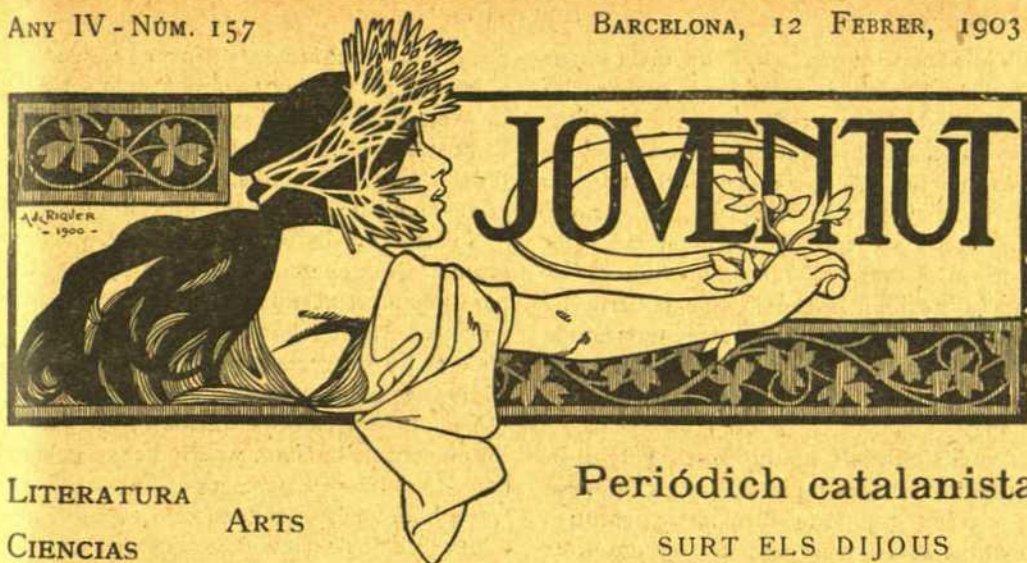




LITERATURA
CIENCIAS

ARTS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 »

» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

Sobre la revisió de las Bases, per Trinitat Monegal.—
Crit d'alerta, per Joseph Arnau.—Cor, res més que
cor, per Anfós Sans y Rossell.—Gebrada, per Claudi
Mas y Jornet.—«Parsifal», de Ricart Wagner: Es-
cena de la Consagració del Gral, traduïda per Xa-
vier Viura y Antoni Ribera.—Marián Vayreda, per
Antón Busquets y Punset.—Teatres, per Emili Tin-
torer.—L'aloja, per L. Escardot.—Marxa guerrera,
per Francesch Oliver.—Novas.

FOLLETÍ:

MARINES Y BOSCATJES, per Joaquim Ruyra.—
Plech 5.
NATURA, per John Ruskin, traducció de Cebrià Mon-
toliu.—Retrat del autor.

**SOBRE LA REVISIÓ
DE LAS BASES**

L'esperit ample y de tolerancia que regnà
en l'últim Consell general que celebrà la
Unió Catalanista en 16 de novembre de
1902, al discutir la proposició que nosaltres
presentarem pera qu'en la prop vinenta As-
samblea's posés a discussió'l tema de «Revi-
sió de las Bases establertes en las Assam-
bleas de la Unió Catalanista», llensà de nos-
altres certs temors que tal volta no tenian
fonament, y'ns encoratjà pera seguir drets y

ferms el camí qu'emprenguerem al comensar
nostras campanyas de JOVENTUT.

En l'esmentat Consell general vegerem a
tots els concurrents plenament convensuts de
que un jorn o altre las Bases podrian sufrir
reformas y esmenas més o menys importants,
que las posessin en consonancia ab la marxa
de las idees, tenint en compte sempre las cir-
cunstancias de temps y modos d'ésser de la
societat catalana. Més encara: vegerem que
estavan complertament d'acort en que devia
ferse un examen o revisió de las mateixas
pera veure si responian en l'actualitat a la
manera d'ésser del Catalanisme y als avenços
de las ciencias sociològicas.

La proposició que presentarem fou apro-
bada per unanimitat en sa part fonamental; y
per tant, en la primera Assamblea de la Unió
que's reuneixi, un dels punt que deurán ésser
posats a discussió serà'l de «Revisió de las
Bases acordadas en las anteriors Assambleas»
o sia examen de las mateixas pera discutir y
resoldre si deuen continuar totas en sa inte-
gritat, o si deuen ésser excluidas o modi-
ficadas algunas, y en tot cas en quin sentit
deurán ferse las reformas que's creguin ne-
cessarias.

En la mateixa sessió, nostre bon amich en
Antoni Suñol proposà que la prop vinenta
Assamblea se celebrés a Barcelona, exposant

atinadíssimas rahons pera que aixis se determinés. La solució presa fou la de deixarho al criteri de la Junta Permanent. Indubtablement el motiu principal de que no's precisés que fos nostra ciutat el lloch ahont se deuria celebrar l'Assamblea fou el de que aquí, casi a perpetuitat, disfrutém del estat anormal *de sense garantias*, en quin cas es impossible tenir la reunió ab complerta llibertat. Mes l'esperit de tots els reunits era de que, si fos possible, l'Assamblea deuria convocarse pera tenir lloch en la ciutat de Barcelona.

Avuy, sigui pels motius que's vulgui, la normalitat está restablerta, puig el govern ha aixecat l'estat de suspensió de garantias constitucionals; y per tant creyém nosaltres qu'ha arribat el moment de recordar lo que's discuti y acordá en el Consell general que últimament celebrá la *Unió*.

Segons nostra opinió, deu reunir-se lo més prompte que sia possible l'Assamblea; aquesta deu tenir lloch en la ciutat de Barcelona; y un dels temas, el preferent tal volta, deu ésser la «Revisió de las Bases de las anteriors Assambleas».

A més de las rahons que podriam anomenar reglamentarias, o siguin las contingudas en els estatuts de la *Unió*, n'hi há moltes altres, bon xich més importants, que inclinan nostre esperit en favor de la reunió d'una Assamblea Catalanista.

En efecte: el Catalanisme, en aquests últims anys, ha rebut forts trontollaments, capassos d'enderrocar son edifici si aquest no hagués sigut ferm y ben fonamentat, y per tant superior als homes. En el camp del Catalanisme han aparegut fondas divisions (de las que no volém parlar) degudas, no als principis, ni del tot als procediments que's deurian seguir, sinó a altres causas bon xich més petites. Nostras ideas han suferit, per altra banda, certs atachs que, si no estavan ben fonamentats, en cambi las apariencias els abonavan, y per aixó havém vist ab desconhort que molts amichs y enemichs se'n feyan ressó, y lo qu'es pitjor, hem vist a gran part del poble créureho, y en molts casos allunyar-se de nosaltres no volent ni tan sols escoltarnos.

No obstant, nostres principis e ideals s'han escampat en part, si no en totalitat,

per moltes encontradas qu'avans els desco-neixian, y per las classes mitjas de la societat qu'avans fins ens menyspreuhavan. La flayre de nostres amors patris ha sigut arreu respirada, y avuy son moltíssims els cors dels catalans que bategan per amor a Catalunya.

Nostres treballs de propaganda han sigut seguits ab admiració y simpatia y aplaudits per un nombrós estol de nostres compatricis; y nostres principis han comensat a trobar cabuda en llurs cervells, per més qu'encara no hagin pres plena possessió d'aqueixos.

Y en fi, els treballs que desde la Junta Permanent de la *Unió*, y periódichs d'aquesta, y dels altres elements autonomistas s'han fet per ajuntar las tendencias, han sigut correjats ab entusiasme, y en l'esperit de tot-hóm van arrelanthi'l desitj y la esperança de que prompte y per sempre arribin a ésser un fet.

Desitjosos estém tots els veritables catalanistas, els que de bona fe volém assolir l'autonomia absoluta pera nostra benvolguda Catalunya, de que per sempre desapareguin las divisions actuals y vingui'l fitament natural y lògich de camps, donant lloch a una separació noble y amistosa, y sense deixar rastre de rancunias personals. Separació que deurá estar fonamentada en las ideas y ésser filla, per tant, del modo de pensar de quiscún; separació que donará lloch a que's presentin ben marcadas las dugas tendencias: la *lliberal*, que vol avensar implantant las ideas modernas, y la *conservadora*, que com diu son nom defensará lo tradicional y lo històrich, volent *conservar* lo vell y antich sense ficarse en aventuras d'implantar las novas conquestas que'ns ensenyi la sociologia moderna. Ab aytal separació, sense mácula de personalismes, las dugas branca autonomistas, treballant per compte propi, estarian sempre a punt d'ajuntarse, en determinats moments, pera treballar de comú acort en pro de l'autonomia de nostra terra.

La celebració de l'Assamblea no tan sols donaria lloch a lo que acabém de manifestar, sinó qu'encendria més y més l'entusiasme per nostres principis, puig de tots els indrets de Catalunya vindrian companys que al acoblar-se, al discutir y rahonar nostres parlaments, sentirian refermar-se sas conviccions, y a sas llars tornarian ab més amor per la

terra, ab més convenciment de la bondat de nostra causa.

Es d'alta conveniència y fins de necessitat que l'Assamblea tingui lloch a Barcelona, tota vegada que la volada qu'ha emprés l'autonomisme, las diferències qu'en tots els camps s'hi dibuixan, fonamentadas en las discrepàncies de criteri en las qüestions econòmiques, religioses, polítiques y socials, fan que sigui precis que no tan sols las resolucions presas, sinó fins els arguments que d'un cantó y altre s'exposin, arribin arreu, escampantse per tots els indrets de nostra patria.

Comprenem els motius que tingueren els respectables individus de las respectives Permanents al designar diferents poblacions pera la celebració de las anteriors Assambleas. Nosaltres, en son lloch, lo mateix hauriam fet. Mes avuy, donat l'estat actual del Catalanisme y dels demés partits autonomistas, avuy que l'autonomisme es el problema més important en l'Estat espanyol, hem d'esperar grans resultats de l'Assamblea, y per tant aquesta ha de reunir-se en un lloch importantíssim, pera que tinguin la deguda resonancia ls seus acorts.

L'Assamblea prop vinenta es, a nostre modo de veure, la més important, per la transcendència de sas resolucions, de totes las que fins avuy s'haurán celebrat dintre del Catalanisme. En ella deurá ferse un detingut examen general de tot lo que fins avuy hem construït, pera veure lo qu'ha de quedar y lo que deu ésser reformat; y convé per tant, pera fer obra completa y definitiva en lo possible, que hi tinguin intervenció directa totes las tendències del autonomisme catalá, siguin las que's vulguin sas opinions ja en qüestió de principis, ja de procediments. Aixó's facilitarà moltíssim sempre que's tingui la reunió en un lloch assequible a tot-hom, com es nostra ciutat. A més, aquí's sentirán amichs y enemichs: y uns y altres se convencerán no tan sols de la virtualitat de nostras idees, sinó de que nosaltres no tenim predilecció per principis polítichs determinats, ab antelació a nostre ideal; y qu'en el camp del autonomisme n'hi militem de totes las idees, desde las *ultra-traditionalistas* y *reaccionarias* fins a las *positivistas* y més avensadas en sociologia; y que, per tant,

el conjunt no té caràcter particular en cap sentit.

Las opinions e idees qu'en l'Assamblea's llensin correrán per tota la ciutat, y d'aquí a tots els indrets de nostre terror; y a ben segur que Barcelona, que tantas y tantas voltes ha mostrat sa simpatia pels ideals autonomistas y sos campions, al enterarse de primera má dels parlaments de l'Assamblea, s'convencerá del tot de que'l Catalanisme porta en son si la renovació de la societat catalana, guardant lo bo de lo antich e implantant lo bo de lo nou en els camps *económich*, *polítich*, *religiós* y *social*; y qui sab si Barcelona quedarà convertida, pera més endavant, en el més ferm baluart de defensa dels drets y llibertats de nostra desvalguda patria.

Com ja hem anat indicant, en la esmentada Assamblea deuria tractarse de la revisió de las Bases, sense cap partit pres de si deurán subsistir com fins ara, o si deurán ésser reformadas en un sentit o altre: may deixantse dur del esperit sectari, sinó escoltant las rahons que s'exposin y resolent en conciencia y atenent al bé del autonomisme en general y de Catalunya en particular.

En aquest punt, sols hem de recordar la influencia qu'ha tingut y té, y que cada jorn es més crescuda, la sociologia moderna, qu'ha aportat molta gent que no sols per sentiment, sinó per convenciment, defensan nostres ideals; com també las corrents d'aproximació d'altres elements autonomistas que están plenament convensuts de que lo primer que deurá procurarse es assolir l'autonomia de Catalunya per arribar després a implantar dintre d'ella las veritables doctrines democrátiques modernes.

Aixís, donchs, convé obrir de bat a bat las portas de nostre casal pera que hi entri tot-hom que defensi l'autonomia de nostra patria, y aixó sols se logrará posant a discussió la «Revisió de Bases».

Es evident qu'ab ella no'ns proposém implantarne de noves, ni menys reformarne algunas en determinat sentit contrari al actual; no: sinó tan sols eliminarne algunas qu'avuy son un obstacle, sense definir res en aytal sentit, donant aixís digna cabuda a totes las opinions.

Ab el present article sols volém recordar als autonomistas en general, y als catalanistas de la *Unió* y sa Junta Permanent en particular, el dever que tenim tots de procurar que's reuneixi prompte l'Assamblea; d'anarhi tots, sigui'l que's vulgui'l camp ahont militém (dintre del autonomisme); y sense passió discutir en son dia y aportar tot lo que puguém en bé de nostra causa. Ab tals desitjos y propòsits estém plenament convensuts de que, ab l'Assamblea, l'autonomisme catalá pendrà nova y més gran volada; y engroixit el ja nombrós estol dels catalanistas, y trevallanthi tots ab fe y entusiasme, arribarém prompte a assolir lo que avuy sembla un ideal llunyá.



CRIT D'ALERTA

Casi en el mateix moment en que'ls catalans ens enteravam de que pel govern del Estat espanyol ens havian sigut retornadas las garantias constitucionals, remors d'una nova vaga general s'extenian pels tallers de Barcelona, deixant en la major sorpresa als obrers conscients que, per conéixels massa, no's fian ja de las baladronadas que contra'l capital llensan á totas horas aquests nous apóstols del proletariat que, ab el nom d'anarquistas ahir y avuy ab el de llibertaris, están individualment en contra de tota classe de colectivitats y acudeixen no obstant a demanar l'apoyo de las societats obreras quan volen portar a la práctica algún dels descabellats projectes que'ls hi sugereix la seva pensa esbojarrada.

No serém nosaltres, puig bastanta fetenim en las vagas quan una bona organisació las precedeix, els que reneguem d'ellas en general; però may, may de la vida podrém donar nostra conformitat a las que volen ferse sense'l degut estudi, y molt menys quan els seus iniciadors son els que, quan tenen las masses al carrer, en comptes d'ocu-

par el lloch de més perill, agafan el primer tren per'anarsen ahont ningú'ls pugui descobrir, si es que, com s'han dat cassos, no troban refugi a casa d'algún personatge d'elevada posició, ahont poden estar tranquils respecte als registres que fassi la policia.

No es pas tan vella perquè la tinguém oblidada la vaga general comensada'l dia 17 de febrer del any passat. Promoguda ab motiu de la que parcialment tenian declarada'ls obrers metalúrgichs, y més que per aixó a conseqüència dels *meetings* llibertaris celebrats aquells dias, sense la més petita organisació com tot lo que fa aqueixa gent, sense un lloch a propòsit ahont els obrers poguessin canviar impressions, sense una mà directora, sense un cap que pensés, aná desenrotllantse no sabent ningú ahont anava, deixant la majoria dels obrers el treball, no ab la fe del que creu que practica un acte de solidaritat, sinó per la imposició dels grupos que's presentavan als tallers en actitud poch menys qu'agressiva; y quan tothóm fou al carrer formant petites o grosses reunions d'individus que no sabian lo qu'havian de fer... oh, autoritat previsorial alashoras y sols alashoras, quan las vias de la ciutat estavan plenas de gent pacífica, surtiren la guardia civil y l'exèrcit dels quartels, y, donant càrregas a tort y a dret, sembraren el pánich entre'ls infelissos tranzeunts que res tenian que veure ab la vaga.

Ocupada la ciutat militarment, tancadas las fábricas y tallers, interromput el servey de tramvias y ferrocarrils interiors, passá una setmana, arribá'l diumenje y la ciutat se presentá en son estat normal, y al dia següent tothóm torná a la feyna, inclosos els obrers metalúrgichs, que, a pesar de la vaga general, no conseguiren la més petita ventatja en las condicions en que trevallavan anteriorment.

Resúm de la qüestió: alguns morts, bastants ferits, tancament dels centres obrers, empresonament de bon número de treballadors, y per torna, estat de guerra en tot Catalunya, ab la corresponent suspensió de garantias constitucionals.

Y no podia resultar altra cosa, puig de tan sabut es casi oblidat que no poden fer res de bo certs llibertaris que no's cansan de predicar l'autonomia individual y la negan en tots els actes que portan a la práctica, do-

nant lloch a que's pugui creure, vista la seva inconseqüència, que no son res més que instruments d'altres, a quins els hi convé que'ls obrers fassin força etzegalladas pera fer veure que no son dignes de disfrutar de la més petita llibertat.

Si, diguemho ben alt, encara que caygui sobre nosaltres l'anatema d'autòcrates ab que batejan a tots els que no pensan com ells: aqueixos individus que aconsellen als trevalladors que sense una bona organisió (que sols se lograrà quan els obrers siguin concients) vagin a la vaga general y a fer altres barbaritats, o parlan obcecats per la passió, y allavors son dignes de llástima, o no son més que vils mercenaris dels nostres enemichs, que procuran portar a la boca del llop el major número de victimas, que desgraciadament avuy encara troban dintre la desvalguda classe trevalladora.

Y no's cregui ningú que dihém aixó per ganas de dirho; puig no seria la primera vegada que'ls enemichs de la llibertat se disfressan ab la capa dels incendiariis y pregonan l'extermini de la humanitat al objecte de que'l govern se vegi obligat a pendre midas coercitives, privant tots els actes que puguin tenir relació ab l'avens y mellorament del proletariat.

Dos casos ocorreguts en temps de la Internacional vindrán a corroborar lo que deixém apuntat.

L'un se refereix a cert subjecte que recorria'ls centres obrers donant conferencias y *meetings* tan pujats de color, qu'arribaren a despertar sospitas als mateixos encarregats de la direcció societaria de certa ciutat de Catalunya, y al anar un dia a la fonda en que s'hostatjava pera ferli alguna pregunta que aclarés el seu estat, trobaren que'l bon mosso havia desaparegut, però deixant l'equipatge, pel que's va descobrir que, efectivament, era un emissari de la reacció.

L'altre's refereix al célebre jesuïta Marsalau, que lográ una gran representació dins d'aquella grandiosa associació obrera per la eloqüència ab que defensava'ls drets dels desheretats, y qual verdader estat no's conegué fins després de la restauració borbònica, en que, si no aném errats, arribá a ésser confessor d'un alt personatge qu'habitava en un dels principals palaus de la vila y cort.

Creyém que aquests fets, entre molts d'altres. que'n podriam citar, son prou eloqüents pera que dubtém dels que'ns volen fer anar massa depressa per un camí qu'está plé d'esbarzers y pedruscall, puig seria molt fàcil que al trobarnos a mitj camí, ja fos per cansanci o per no tenir las eynas necessaries pera fernos bon pas, haguessim de tornar enrera y desfer el trajecte que ab calma portém ja avuy guanyat.

JOSEPH ARNAU.

COR, RES MÉS QUE COR

En els *andens* de la rónega estació de la ciutat xamosa, els obrers de brusas xarxonas y espellingadas bregavan a cops y empentas per'assolir els mellors llochs, arrán mateix del regalze de la via, deixant escapar paraulas grolleras si no podian conseguirho. Per fi, dolsament apinyocats en la fosca clapada a intervals pels malaltissos raigs d'un bech de petroli, las sevas caras, ab indomable energia contretas, ressaltavan ab un esgroguehiment torrat, brillant inquiet els ulls dintre las concas.

Un silenci, lleument torbat pel bleix d'una munió tan complexa de gent, se feu de sobte. Enllá, ahont el cel y la terra's confonien en abressada estreta, s'ovirava un llumet vermell qu'avensava ab rapidesa, sentintse un traqueteig monoton a mida qu'anava acostantse. Era'l tren, que lliscava mansament sobre'ls rails, esbufegant ab pena la màquina, llensant glopadas de fum blanquinós al xiular estridentment.

Passava ja majestuós al llarch dels *andens*, y las portellas dels cotxes s'obrien ab remors sordas confonentse ab l'avalot dels picaments de mans y las aclamacions dels fills del poble. Els passatjers, sorpresos d'aytal espectacle, devallavan fitant arreu llurs esguarts, no capint y cercant debadas la causa d'aquell entusiasme.

Els crits y'ls picaments de mans no mimmavan. Al apareixe en els estreps del *sleeper-car* la silueta arrogant del subjecte a qui anavan endressats els aplaudiments, els senzills obrers s'abalansaren com folls cap a n'ell, volent quiscún ésser el primer d'estrenyeli la má. Satisfet, orgullós de la ovació, retocantse'l mostatxo ros que li ombrejava la

cara vermella y rodanxona, feya acataments ab la testa, ab un ayre d'ingenuïtat que corpenia.

—Visca la honradesa!—s'esgargamellà un.

—Visca!

—Abaix la burgesia!—afegi un altre.

—Mori!—

L'arribat, ab una mitja rialla als llabis, no's cansava de repetir:

—Mercés, ciutadans, mercés! La meua vida, tota sencera, al servey de la causa!...—

Milers de brassos s'enlayraren alhora, y estrenyentlo ab forsa, se l'emportaren a fora dels *andens*. Ell gesticulava pera que'l deixessin anar, iniciants planys que li privava de continuar la emoció; mes tot inútil: sos admiradors no'l deixaven en repós.

Un cotxer entusiàstich, embadalit ab la sublimitat del espectacle, considerantse obligat a cooperar a la glorificació d'aquell home, s'obrí pas entre'l rotllo y, plorant corprés d'una santa emoció, volgué oferirli'l cotxe que tenia a son càrrech, contantse sobrerament pagat ab l'honra de portar a semblant personatge.

—Veni, oh, veni!—s'exclamava—que'l meu cotxe os espera! L'honra més grossa pera mi serà la de guiar el cotxe en que vos pèndreu assient!...—

Imposava fonament aquell acte en aras del ideal y en llahor dels que contribuïen a la implantació de noves doctrines. Aixís ho compregueren tots, y deixaren lliure al idol, si bé rodejantlo ab curiositat y respecte, ab quelcòm de la veneració qu'ells criticaven als seus contraris.

L'idol parlà, y ab exaltació rebutjà la oferta del cotxer, pronunciant frases plenas de foch.

—No!—digué.—No'n vull de cotxes, que sols serveixen pera que'ls richs els embrutin! Es un agravi l'oferir-mel! La meua obligació es anar a peu com els pobres, com els desheretats de la fortuna que, tot y deixant d'anar en cotxe, son més nobles que'ls altres, que'ls richs que'ls explotan y d'aixó viuen! La noblesa'ls fills del poble la tenen al cor, no tan aixarrahit com se suposa, y vessant sentiments d'emancipació!...—

Els obrers esclataven en crits d'indignació al ferse cabal de la oferta del cotxer, pensantse qu'era un sarcasme ab que's pretenia

ferir la dignitat immaculada del seu representant. Y las interjeccions iradas, rublertas de veri, s barrejavan las unas ab las altrás atarantant al pobre home a qui l'entusiasme irreflexiu feya representar tan desayrat paper.

—Bréto!

—Animal!

—Murri!

—Poca solta!—

Impertèrrit, ab resignació mansoya, aguantava'l xafech de paraulas ab que'l motejaven aquells infelissos. Restava com espahordit, no sabent a quin cantó tombarse, y sens esma pera considerar de quina manera paga certa gent las bonas intencions.

Com bonament pogué, després de curta estona, s'esmunyi, entre'l batibull d'iradas protestas que s'aixecavan arreu; d'un bot muntà al pescant, feu petar ardidament la tralla, pegá enérgica estrebada a las regnas, y'l sech cavall arrossegá ab rapidesa'l deslluhit vehicul per sobre las humidas llambordas, aprop seu ohintse clarament l'espectech de las pedras ab que las masses refermavan llur protesta.

El cotxe desaparegué per una cantonada que tot just se dibuixava entre penombres, y'ls crits, las iradas veus de protesta, l'espectech de las pedras qu'esclataven per terra, deixá de sentirse. Tots, satisfets de la finida gesta, restaren en silenci enrotllant al que consideravan representant seu, disposats a acompanyarlo en compacte aplech a son domicili.

Mes la nota gris, l'ombra de misteri qu'embolcalla sempre'ls actes dels homes, aparegué tot seguit fatalment. Un subjecte qu'havia presenciât las escenas totas, s'encará ab la gran massa inconscient y ab veu potent, forta, d'inflexions terribles, després d'havèrlos hi endressat una llambregada de rancunia y d'empassarse una riallada sarcástica que li eixia a flor de llabi, digué:

—Remat etern d'una humanitat desgavellada, parias explotats per tota mena d'explotadors qu'ab desferrás sagnantas s'enriqueixen; ánimas senzillas que s'encisan ab els jochs de paraulas refermantse en sos afanys per un ideal vagarós quina solució no's veu sinó en somnis!... Escolteu!—

Una onada de murmulls va ofegar las

paraules qu'eixien atropelladament de sa boca. Dintre'ls cors dels ignorants qu'escoltaven la lluyta era entaulada, la bona fe comensava a dubtar. Sols els qu'estaven en el secret de la cosa, els *iniciats* als qui'l seguir determinades teories els hi es deu de vida, feyan esforços pera que l'intrús aquell servés el parlar per'altre jorn més a propòsit, no cuytant a refredar entusiasmes. Comensaren a promoure un avalot per'arrossegar a la gran massa, y enmurriats, ab posat resolut, cridaren:

—Fora! Fora!

—Que calli!

—Jesuita!—

Peró sas veus eixien afeblidas, y'ls tímids aplaudiments ab que acompanyavan las interjeccions vagavan com esmaperduts per l'espai. Alguns decidits d'entre la gran massa s'atreiren a gallejar, fins a riscos d'ésser presos per traydors.

—Que parli!—cridava un.

—Cadascú es lliure d'exposar lo que vulgui!—afegia un altre.

—No! No!—repetian els uns.

—Si! Si!—contestavan els altres.

La baralla anava a esclatar ab furia; ja'ls bastons eran enlayre, las caras esdevenian d'una vermellor carminosa, y una tremolor nerviosa invadia a tots. Entre mitj del silenci, preludi de brega terrible, de topament d'idees, s'ohi la veu del intrús que semblava desafiarlos:

—No vol anar en els cotxes dels burgesos

—deya ab els ulls desmesuradament oberts y brandant la testa.—Vol anar a peu com vosaltres... encara que tots sabéu d'hont ha devallat qui aixó acaba de manifestarvos. Ha baixat del *sleeping-car*, d'aquell cotxe hont las bombetas eléctricas escampan la

seva claror bella, y a quina porta s'hi veu al criat ab galons que mira cap aquí ab extranyesa.—

Algú intentá disculpar al idol.

—Sou la gran gent!—interrompé l'intrús ab rapté d'odi.—Qui no os enganya es perque no vol, y prou qu'estéu en disposició de servir d'escambell a qui primer li plagui aprofitarsen!—

Mes la seva veu, quin ressó s'extingia ab recansa, fou interrompuda ab brutalitat pels crits d'admiració de la gran massa, que, revinguda de la sorpresa, deixant en la solitud del més profund despreci al qui volia mostrarli la infamia del qui comerciava ab la seva sanchi, corria adalerada darrera l'idol de las aspiracions sense cami. Y aixecaren al idol enlayre, entre la remor dels aplaudiments que feréstegament retronyan; y'l saludaren ab exclamacions que, a tenir ell sentits, en comptes d'endolcirli l'amargor de las acusacions de poch avans, havian d'amargarli més l'ànima, com amargan sempre als cors honrats las grans mentidas.

—Visca la honradesa!

—Visca!

—Abaix la burgesia!

—Mori!—

Portat en triomf a espatllas de quatre homes de robusta musculada que renegavan sempre d'estar tips y cuyts d'ésser bestias de càrrega dels burgesos sens entranyas, aquell vividor era tot un simbol. Tot plegat venia a expressar que'l poble que vol abolir els honors tot contribuhint al exalsament de nulitats cridaneras, no pensa jamay, y si alguna volta s'ataleya a ferho, els resultats parlan ab prou eloqüencia.

ANFÓS SANS Y ROSSELL.

GEBRADA

Per entre mitj del Pirineu
la tramontana ha alsat la testa:
ha bufat fort, llensant arreu
el mort alé de la congesta.

Desseguida'l tremoló
ha conmogut tots els cossos;
la fredó
s'ha filtrat al moll dels ossos.

Y s'han parat las taulas y s'han encés las llars,
y las pells han surtit—y las robas forradas.
Y amatents,

petant de dents
y ab las carns esborronadas,
tots han cercat bon confort.

He pensat alashoras
en els vensuts per la dissort;
en las familias miserables
que per lluytà ab la Mort
no tenen pa, ni foch, ni abrichs.
També he pensat en els mals richs...

Y esgarrifansas de gebró feresta,
més freda que l'alé de la congesta,
m'han estremit l'ànima.

CLAUDI MAS Y JORNET.



PARSIFAL DE RICART WAGNER

ESCENA DE LA CONSAGRACIÓ DEL GRAL

(TRADUHIDA PERA LA «ASSOCIACIÓ WAGNERIANA»)

Gurnemanz conduheix lentament a Parsifal cap al castell del Gral. Mentres abdós semblan avensar, la escena va transformantse quasi insensiblement d'esquerra a dreta, desapareixent el bosch que formava la decoració del quadro primer. Passan per l'escenari, fermes murs de rocas, y après galeries ascendents, per quinas el cavaller y l'adolescent semblan pujar, desapareixent a voltas entre llurs revolts. Mentrestant se senten, allargantse y repercutint dolsament, els sons de las trompetas cridant als cavallers, y'l retentir de las campanas, qu'aumenta fins qu'apareix la grandiosa nau del Temple del Gral, voltada de pilastras que sostenen un'alta cúpula, ahont se celebra la sagrada cerimonia. — S'obran las dugas grans portas del fons, y entran per la dreta els Cavallers del Gral, que durant el següent cant s'arregleran voltant las dugas taulas disposadas pera l'Ofici.

CHOR DE CAVALLERS

*D'Amor al ultim acte
a punt per sempre estèm,
encar qu'aquest ho siga
son dols confort rebèm.*

*Qui bonas obras fa
de nou confort tindrà,
al Sant Convit seurà
y el dó suprem rebrà.*

Els escuders, formant dos corteigs, l'un d'adolescents y l'altre d'infants, han entrat després, creuhant la escena en oposadas di-

reccions, pera pujar a la cúpula.—Per la porta esquerra del fons entra Amfortas portat en una llitera pels germans servents y altres escuders; els precedeixen quatre d'aquests, dos dels quins portan una caixa cuberta per un drap de porpra, ahont se guarda'l Gral; els altres dos duhen las cistelles y àmforas que contenen el pa y'l vi. Tots se dirigeixen al mitj del fons de la escena, y allà posan a Amfortas en una especie de llit elevat que té al devant una taula de marbre oblonga, demunt de quina'ls infants hi colocen la caixa.

VEUS DELS ADOLESCENTS

(Venint de mitja alsaria de la cúpula:)

*Per l'home culpable,
en forta angouxa
un jorn Ta sanch brollava;
donchs per Tu qu'ns salvas
que sigui avuy ab gran joya
ma sanch vessada.*

*Ton cos per nostra culpa ofert,
vencent la mort, dins nostre viu.*

VEUS DELS INFANTS

(Venint de dalt de tot de la cúpula:)

*La Fe ja viu;
el pur Colòm
del cel, august, devalla.
El vi bevèn*

*y'l pa menjèu
qu'os donan vida santa.*

Acabat el cant, y en mitj del major silenci, s'assentan els Cavallers. Amfortas, després d'una gran lamentació, se resigna per fi a obehir la veu de son pare Titurel que li mana oficial de nou, consagrant el Gral. Al redressarse pera ferho, els escuders aixecan el drap que cobreix la caixa d'or, d'hont treuen una copa antiga de cristall, colcantla davant d'ell sobre la taula.

Una intensa penombra s'extén pel temple, mentres Amfortas s'acota en adoració davant del Càlzer y tots cauhen agenollats.

VEUS

(Desde dalt:)

*«Pren, aquest es mon cos,
pren, aquesta es ma sanch
que mon Amor te dona.»*

Llarch silenci; la més completa foscor regna en la nau.

*«Pren, aquesta es ma sanch,
pren, aquest es mon cos
y serva'l meu recort.»*

Un raig de llum enlluernadora devalla de la cúpula demunt la taula, y atravessant el cristall de la copa la encén ab color de porpra, qu'esdevé sempre més intens y tot ho il·lumina suaument. Amfortas, ab el rostre transfigurat, alsa'l Gral solemniament y'l dirigeix a dreta y esquerra. Després beneheix el pa y'l vi. Tots segueixen agenollats.

Amfortas deixa sobre la taula'l Gral, quina resplendor s'esblayma a mida que las tenebras de la nau s'esvaheixen y torna a poch a poch la llum del jorn. Llavors els escuders colocan novament el Càlzer en la caixa, cubrintla com avans.

Els cavallers s'assentan a llurs taules mentres els escuders els hi distribuixen el pa y'l vi consagrats.

VEUS DELS INFANTS

(De dalt de tot de la cúpula:)

*Pa y vi del Sant Cenacle
transformà'l diví miracle,
per virtut del dels Amor,
en la Sanch y en el Cos purs
que inmolà'l Salvador.*

VEUS DELS ADOLESCENTS

(Desde mitja alsaria de la cúpula:)

*Sanch y Cos, preciosa ofrena,
pera darvos vida plena*

*converteix l'Amor Diví,
en el pa qu'ara menjèu
y en aquest dolcíssim vi.*

CHOR DE CAVALLERS

(Primera meytat:)

*Pren d'eix sant Pa,
tòrnal ab zel
en nova y forta vida;
sempre't farà
ferm y fidel
per l'obra de Deu benehida.*

(Segona meytat:)

*Pren d'eix sant Vi,
tòrnal ayment
en sanch valenta y fogosa;
qu'ns fassi uní
com bons germans
per vence en la llycta piadosa.*

(Tots:)

*¡Gloria al que creu!
¡Gloria al qu'estima!
¡Gloria al que creu y estima!*

Els Cavallers s'aixecan y s'abracen de dos en dos solemniament, donantse l'òscul de pau.

Durant la cerimonia, Amfortas, que no hi ha pres part, ha surtit poch a poch del seu èxtasis. Acota'l cap y posa la mà en sa ferida; els escuders, acostantseli, indican per llurs gestos que aquesta sagna de nou. L'auxilian conduhintlo vers la llitera, y disposantse tots pera surtir, organisan el corteig d'Amfortas y de la sagrada caixa en el mateix ordre qu'a l'arribada.

Els Cavallers s'arregleran en un altre solemni corteig y abandonan la sala lentament. El jorn comensa a decaure y de nou se senten las campanas.

Las dugas collas d'escuders, venint de la cúpula, tornan a travessar ràpidament la nau.

Gurnemanz, al veure que Parsifal no ha comprès res de lo qu'ha vist, el llença fora del temple tancant la porta d'una revolada, y's tanca la cortina, mentres unas veus venint de las alsarias repeteixen per darrera vegada, com un eco entre'l toch de campanas que s'apaga:

¡Gloria al que creu!

Traducció de

XAVIER VIURA.—ANTONI RIBERA.

MARIÁN VAYREDA

D'un quant temps a n'aquesta part, Catalunya està ben dissortada. Ab quina pressa se'n van els grans homes! Ab quanta calma's revelan els nous! La delmadissa d'antany segueix enguany, sense treva; oberta la ferida, encara, per la perdua dels caps de brot segats de poch per la dalla de la mort en el nostre camp, avuy ne cau un altre y dels difícils de rellevar...

En Vayreda! Tota Catalunya sent la seva mort, porque la seva obra era tan coneguda com apreciada arreu. Ell era la tercera branca d'aquell arbre montanyench plantat ab bona saó, y del que sols ne resta la tanyada. En Joaquim, en Estanislau... moriren. Quedava don Marián aguantant ben ferma la tasca artistica y reivindicadora que s'havia imposat el primer; mes, al bo de son treball, quan encara s'assaboria'l fruyt de sa darrera cullita y treya flor la novella, ha mort com moren els atmetllers al tocarlos la gelada hivernenca.

Nosaltres que seguíam pas a pas la seva terrible malaltia, y de forsa temps que'l veyam brandar a impuls del tramontanal esmortuhidor, encara no'ns sabém revenir de la falconada. L'hem vist desapareixe y la recansa no'ns deixa, y doblement la sentim la seva perdua. Sentim la mort del amich estimat, del home dols y afectuós qu'al ensemple era bon espós, bon pare y excelent cap d'una familia ben catalana, y qu'ho volia ésser també; la mort del literat, del artista meritíssim quina ploma y quin pinzell farà fretura en els moments de lluyta per l'establiment solit de la nostra literatura; y, per sobre de tot, la mort d'un adalit ferm y encoratjador, ab tot y sa fredor de carácter. Enrahonava poch y sentia molt, y aixó ho podém dir nosaltres que'l tractarem forsa dintre'l circul literari y en la llar doméstica, y qu'ns consta prou que, a pesar d'ésser aixut de paraulas, era home de grans sentiments y'ls exposava abundantment en sos llibres, qu'havia d'expurgar molt avans de publicarlos, porque'n vessavan arreu; y era que de sentiment ne tenia'l cor ple, puig sa boca closa no'l deixava exteriorisar; mes quan llegia sas primeras quartillas, se li veyia tot, y ell hi gosava en aquella expansió, demostrant

que no era egoista, sinó que sas ideas, sas conversas, tot ho exposava en sos llibres com pera omplir més al llegidor.

Vegis, si no, *Recorts de la darrera carlinada* qu'es sa obra magna, y vegis *Sanch Nova* y's veurá també en *La Punyalada*, obra en la que hi tenia posada sa darrera atenció y que s'está imprimint; ne corretjia, malalt y tot, las probas, treball que'l fadigava de debó, però que no se li podia privar, puig li mantenía la ilusió de que la seva enfermetat era passatjera... Oh, com ne parlava de *La Punyalada*! En sa darrera estada a Barcelona, instalat en un sanatori ahont el visitavam ben sovint, ens n'esgranava'ls últims plans, y nosaltres hi fruïm el recort d'ara fa un any, quan en sa casa d'Olot obsequiantnos galantment ens llegia aquells capituls grandiosos plens d'un éncant corprenedor; y no obstant, al despedirnos cada vegada ab estreta de má afectuosa, veyam el desenllas funest y'l cor se'ns nuhava cada volta que accentuava més la seva seguretat de qu'era passatjera sa malaltia... Y sa desolada esposa feya'l cor fort pera mantenirli aquell ambient de bon avir qu'ell suposava, y per'xó acudia als amichs a fi de que l'acompanyessin, a fi de distreureli la ocasió de donarse compte de son estat; y esperavam... esperavam sens esperansa!

No es hora ara d'escatir sa obra artistica y literaria. JOVENTUT ho feu ja en dugas ocasions, y per cert valentse de nostra pobra ploma. Coneguda es la seva obra ja, y a més, no es ara l'hora oportuna pera tornarhi; concretemnos a vessar una llàgrima sobre sa tomba y a desitjarli l'etern repós de que prou l'han fet mereixedor sas grans virtuts.

A vigílias de Nadal, quan ab tot treball els metjes y la familia'l retornavan cap a Olot pera passar las festas al costat de sa fillada qu'anyorava, nosaltres l'anarem a despedir ab el pressentiment de no véurel més. Aposentat en cómodo departament, estava a punt de deixarnos, y volguí donarli la darrera estreta de má, pugi al vagó y'l vegi tot animat y fins rioler, y no puguí pas dirli gran cosa:

—Ab Deu siáu y a reveurel

—Si, a reveure, Busquets! Al ésser al bon temps pujéu a Olot, ¿sentíu?—

No pugui pas respondreli; ens mirarem ab en Bernadas que l'acompanyava, y'ls vaig desitjar un bon camí.

Perdonada'm sia la nota personal ab que acaba aquest article, y serveixi de tribut que de cor rendeix a n'en Vayreda aquesta redacció.



TEATRES

RESURRECCIÓ.—ELS VELLS.

L'última novela de Tolstoy, *Resurrecció*, com totes las del gran mistich rus, ha causat sensació en tota Europa. El públich ha devorat las siscentas planas del llibre sense cansanci. Y es que Tolstoy posseheix el secret d'interessar al lector. Dotat d'un maravellós esperit d'observació, d'un estil fácil y enérgich, d'una imaginació privilegiada y, sobre tot, d'un'ànima ardenta que s'exalta fins a las regions d'un misticisme simpàtic ab tot y semblar malaltis, las sevas obras reuneixen tots els elements precisos pera seduhir no ja sols a las masses incultas que s'apassionan ab lo dramàtic y terrorífich dels quadros que tan al viu pinta l'autor, sino fins al públich de paladar fi que sab apreciar en tot son valor aquelles descripcions tan gráficas y tan plenas de llum y de vida que's succeheixen en las planas del llibre.

A mi no'm seduheixen pas las teorias socials d'en Tolstoy, que'm semblan més fillas d'una imaginació romàntica y malaltissa que d'una pensa clara y ben equilibrada; però, en cambi, m'encantan aquells quadros intensos de vida y de color en que las miserias, els crits de dolor y la fe senzilla dels desheretats contrastan admirablement ab la inconsciencia, la crudeltat estoica, el luxu y la indiferencia dels potentats. Lleys iniquas que s'aplican iniquament, magistrats venals que fan de justiciers en nom d'un Deu misericordiós, ànimes serenas sacrificantse per grans ideals de redempció, presons inmondas, palaus sumptuosos, dramas punyents, tendres idilis, suplicis, festas, butxins y pastors d'ànimes, etc., tot pren vida baix la feconda ploma del gran escriptor, marvellantnos sempre, convencentnos sovint.

No puch detenirme estudiant aquest llibre notable, porque aquí sols del drama dech parlar. No obstant, no he sabut abstenirme de fer aquestas consideracions que m'ha sugerit la lectura de la novela, y que desgraciadament no havia pogut deduhir del

drama *Resurrecció* que l'altra nit va estrenar la companyia de la Tubau al Principal.

Els autors del arreglo en castellà s'han cuydat de dirnos que res té que veure'l seu ab el que un autor francès ha fet de la mateixa novela, reclamant en conseqüencia pera ells sols la responsabilitat de son erro si n'hi hà cap.

Jo, en general, crech que may un'obra d'art concebuda per un verdader artista pot enmotllarse fàcilment a diferentas formas artísticas. Fer d'una bona novela un bon drama, com fer d'un bon drama una bona novela, es a mon entendre, fins pera'l mateix autor, molt més difícil que fer un drama o una novela completament nous. Perque portant en si tota concepció artística elements precisos que la fan més apta pera exteriorisarse en una forma d'art determinada, es clar qu'al voler enmotllarla en una forma diferenta, aquella concepció, y per lo tant la obra d'art en conjunt, se n'ha de ressentir. Per'xó un drama tret d'una bona novela sempre resultarà inferior a n'aquesta. Potser hi haurà alguna excepció, però en general passa sempre aixis.

Donchs bé: aquesta dificultat es encara més gran en obras com las de Tolstoy, porque precisament en ellas l'argument general es, casi bé sempre, lo més fluix. Sembla que l'autor, completament dominat per teorias que creu salvadoras y que voldria vulgarisar, imagina aquestas faulas a las que sols dona una importancia relativa. Ellas li serveixen pera ferse seu el gran públich de cor senzill, que s'apassiona fàcilment y segueix ab emoció una historia molt sovint grollera.

Y aquesta historia (argument) es precisament lo únic qu'aprofitan els arregladors. De lo qual ne resulta que, fins quan se limitan a fer una reducció fidel de l'obra original, aquell caràcter purament emocional que ab tota intenció l'autor posa en sa obra, adquireix en escena un relleu tan marcat, que tot seguit ens trobem en ple melodrama. Aixó quan, com succeheix en el present cas, els mateixos arregladors no carregan un xich la mà transformantlo en un incoherent dramón de folletí. Aixis passa en casi bé totes las escenas del primer acte, en el que té lloch el judici y sentència de la protagonista y altres acusats. Tot està exagerat y cambiat de tal manera, que ni'ls personatjes ni la escena tenen res que veure ab el quadro que magistralment pinta l'autor en sa novela. Lo mateix podria dir de la escena del segon acte entre'l príncep y Catarina. En l'obra hi hà psicologia fina, en el drama hi hà crits y paraulas *groixudas*. Més afortunats han estat el arregladors en el prólech, quina escena final es de gran veritat y de gran efecte dramàtic.

La Tubau millor en els últims actes qu'en el prólech, sense deixar may el seu amanera-

ment característich. En Reig sempre sembla que surt de la capsa, fins quan, com passa aixís qu'entra en escena, arriba mullat fins als ossos. «No os acosteu, qu'os mullaria», diu ell. Y ni una gota d'aygua, ni un esquitx de fanch. Els demés no feren res de notable.

Jo no sé si ab *Els Vells*, drama en tres actes original de l'Ignaci Iglesias qu'estrenaren l'altra nit a Romea, ha volgut l'autor resoldre cap tesis. El títol, ja de sí ben sugestiu y algunes escenas en que la discussió domina, com també altres petits detalls, podrien ferho creure. Diguinho, si no, las protestas y fins amenassas que surten dels llabis d'en Joan, un dels vells despedits de la fàbrica, el contrast de sas teorías ab las del jove Agustinet, y sobre tot la reunió de tots els despedits y aquest ultim, en que s'exposan per tots teorías més o menys relacionadas ab el problema social.

A pesar de tot, jo no crech qu'hagi volgut fer l'Iglesias un drama de tesis. Si aquest ha sigut el seu intent, confesso que no n'he pogut treure l'aygua clara. Ni las reivindicacions dels vells obrers, ni las poch explicitas teorías del Agustinet, ni'l fonament del conflicte—el despidó dels trevalladors—que no queda solucionat, ni, en fi, els arguments contradictoris de las dugas parts interessadas, que no trobem en l'obra y que per altra part sols incidentalment y pera lligar l'acció s'exposan, son suficients pera poder suposar que tal cosa s'hagi proposat l'Iglesias al escriure son ultim drama.

Jo m'estimo més creure que l'Iglesias ha volgut fer senzillament obra d'art. Y en tal sentit el seu drama m'ha agradat molt. Es un quadro de costums, un grapat de tipos finament observats y un aplech de dramas intims ben sentits y sobriament exposats. Res més sugestiu ni més vivent que aquell interior ahont hi *vegetan* un matrimoni de trevalladors vells y honrats y una filla honesta y ben criada, interior en que hi veyém tota aquella serie de quadros de color característichs de la vida anguniosa de nostres obrers que, estemordits al pensar en un demà sempre tenebrós, buscan y troban en la franca cordialitat de relacions y afectes mutuus un estimulant pera sas voluntats decaygudas y pera esperansas llunyanas qu'en la solitut de sas ánimas no s'atreveixen a formular. D'aquests quadros, com ja he dit altrás vegadas, l'Iglesias n'es mestre.

En aquest medi ambient s'hi mouhen una serie de tipos preciosos, sobressurtint per sa veritat psicológica'ls dels vells, homes y donas; els quals—salvant algún de secundari que'm sembla exagerat—son d'una fermesa de trets, d'una varietat y d'una originalitat baix el punt de vista escénich, que acreditan al autor d'artista observador y fecond. En Joan, orgullós de sa llarga vida de trevall,

tòssut y confiat en sas forsas, defensant els furs dels vells y sos drets a la vida; en Valeri, tan honrat com ell, però més feble, vensut ja pel pes dels anys y pel pes no menys feixuch d'un trevall d'autómata; en *Xalet*, vell ben humorat gándul de meta, bon jan qu'alegrament y ab picardia sab viure *ab la esque-na dreta*; l'Ursula, interessada, bon xich rapatania però d'inmillorables sentiments; la dona d'en Valeri, aclaparada en sa feblesa de caràcter per pressentiments fatidichs, pressentiments fills de las crudels llissons de la vida, que se li apareix en un pervindre de miseria inevitable, etc., son hermosas probas de lo dit.

No'm plauhen tant alguns altres tipos secundaris, ni'ls dels dos joves: el de Gracieta, que'm sembla bon xich hermozejat per la fantasia del poeta, lo qual no vol dir que no trobi en ella raptes d'una sinceritat y d'una veritat grans, y'l del Agustinet, confós y poch definit com a tipo psicológich. Evidentment, entre'ls joves trevalladors d'avuy n'hi há molts de reflexius y tímids que s'esplantan devant de la vida que s'obre fosca a sos ulls; però regularment aquests son dels que no s'enamoran, y en tot cas no gastan tants *embuts* com l'Agustinet de *Els Vells*, qu'en ocasions arriba a enervar per lo contradictori e irresolut de sa conducta.

He dit qu'en *Els Vells* hi havia varis dramas, dramas petits, dramas intims d'aquells qu'entreteixeixen las vidas humanas sense grans esclats, però punyents e intensos. En cada cor de cada personatge d'aquesta obra hi endeviném un drama verdader que pren forsa a compás dels petits aconteximents de la existencia prosaica. En Joan y sa esposa Ursula, amenassats per la miseria, ab una filla qu'adoran y quin promés vacila en casarse comprometent el pervindre d'aquella, que creyan aixís ben assegurat; en Valeri y la seva dona trobantse de sobte en la miseria, ja vells y després d'una vida de trevall honrat; la mateixa Gracieta, qu'en la flor de sa joventut reb també de sobte'ls primers dolorosos desenganys; y en fi l'Agustinet en son dubte irresoluble entre'l dever, que comprén, y la por d'un pervindre amenassador, son exemples de lo dit que no puch concretar més per falta d'espai.

Com a construcció, el drama es d'una gran sobrietat, sobressurtint el primer acte, que a mon entendre es un model d'exposició. En el segón, no obstant, hi há algunas escenas bastant difusas y tal volta un xich declamatorias, que per altra part potser justificará l'autor ab la excitació dels personatges en la situació excepcional en que's troban. Lo més hermós es el final de l'obra. La mort fulminant del vell Joan després de las sobtadas alternatives de dolor y alegria, de desespero y esperansa, de rabia y consol per que passa son esperit, resulta imponent per sa veritat moral y material. Y en fi, la

frase final de la dona d'en Valeri, que fent el cor fort li diu: «No t'espantis!» al véurel abatut per la inesperada mort d'aquell company qu'era pera ell mitja vida, la frase aquesta, dich, per sa sobrietat y per lo bé e intensament que resumeix la situació, es tot un poema de dolor, de resignació, y també d'energia y d'amor.

En resúm, *Els Vells* es un drama que fa honor a la consciencia artistica y a la inspiració de son autor, y entre mitj de sos defectes—defectes de detall—demostra que l'Iglesias ha donat un pas ben llarch com autor dramàtic modern.

En Soler fa de Valeri admirablement, sempre just d'expressió y d'actituds. La Monner també admirable de naturalitat; no obstant, tinch de repetir lo que deya l'altre dia: certas vacilacions denotan falta d'estudi del paper, qu'en ella com en tothom son imperdonables. En Borrás, salvant petits detalls d'entonació en determinats moments en que'l personatge s'exalta, també estigué ben just. En Capdevila més serio de lo que acostuma. Yls dos joves, la Delhóm y'l que feya d'Agustinet, ben discrets. Els demés arrodoniren el conjunt, excepció feta d'en Martí, que desentona ab sos crits sempre monòtons e inexpressius. La escena ben presentada.



- L'ALOJA

Al amich Ll. Balcells.

Tornan d'estudi, tots dosets, pel camí de la salzareda, tot perseguint las papallonas color de sofre que cercan hostatje nocturn giravoltant pel salvial florit.

El barret de palla penjant a la espatlla, els cabells daurats onejant al vent que'ls embulla, sense caborias, ni penas, ni recorts, qu'alegra va la gentil parella!

De sobte'ls bessons sospenen sas riallas. Entre'ls remors del capvespre que s'atansa, puja vers ells, de las margenadas, una música dolça y armoniosa com un cant de serafi.

—L'aloja! L'aloja!—cridan a la una'ls petites; y agafantse las mans, devallan cap al llach, corrent a través dels sálzers, doblegant violetas y margaridoyas ab el trepitj lleuger de sos peuhets descalsos.

Pel camí troban un llenyater que tallava un vell sálzer corcat y qu'ha sospés el destraleig pera escoltar també. Veu als bessons y'ls hi diu ab veu aspra:

—Ahont aneu tan depressa, maynada? ¿A sentir el cant de l'aloja?... Es una beneyta: canta la Esperansa y no hi há perdó pera ella.—

Els germanets ho senten, mes no's deturan; y mentres tornan a ressonar en la espessor de la salzareda'ls cops lents de la destral, van acostantse al llach.

Poch avans d'arribarhi, topan ab la vella Laya ab son faldelli apedassat, son rostre solcat per fondas arrugas y sos ulls de boja que brillan com safirs. Anys há que va errant per las margenadas, filant ab son fus ple de llana més blanca y flonja que las bolvas de la neu ab que l'hivern vesteix aquellas montanyas.

La vella va murmurant:

—Canta, canta l'aloja boja, l'aloja boja! Canta la Esperansa y no pot ésser salvada ni tenir perdó. Aneu, maynada, digueuli que de res li servirà'l seu cant.—

Els bessons passen aprop de la jaya, s'aturan uns segons mirantsela ab curiositat, repreneient la marxa y arriban aprop de l'aygua. En aquella quietor de la vesprada, el llach, voltat de verdas montanyas, apar un espill geganti o una gran esmeragda.

Sota l'arbre de las llegendas, qu'agita sa grisencia cabellera, en mitj dels jonchs florits ab plomalls de flors rosadas, s'está asseguda l'aloja, polsant sa lira. Canta la dolça Esperansa:

Sols ella'm dona vida,
sols ella apaybaga mon torment.

La túnica que vesteix la dona d'aygua, d'un vert esblaymat, ab iris blanchs, s'extén entorn d'ella sobre l'herba humida; sos ulls clars, de la claror y transparencia de las ayguas del llach, s'alsan al cel mentres canta.

Més blanchs que llassemíns, sos dits polsan las cordas d'or de la lira d'evori, y mentres son cant d'Esperansa s'enfila per l'espai barrejantse ab el dels oronels, son rostre hermós se fa més plàcit, el rastre del dolor s'hi va fonent, las arrugas del front s'esborran, e irradia en sas faccions una expressió de dolcesa inefable.

Canta la Esperansa.

Els bessons la escoltan agafats de la mà, y tot d'una, inconscients, fent de sas veuhetas argentinas acerada d'aga, li diuhen:

—Aloja, ¿per qué cantas la Esperansa si tots diuhen que no tens perdó y no pots ésser salvada?—

Un gemech que corprén als bessons trenca la dolsa cansó; la lira d'evori cau sobre l'herba florida, y'l rostre trasmutat de l'aloja's gira cap als ignocents butxins que acaban de despertar-la de son bell somni d'Esperansa.

Las llágrimas omplen sos ulls, y sobre son pit que sospira fonament acota'l cap ab dolorós desconhort.

Els bessons comprenen que sas paraulas han ferit a l'aloja, la pobra aloja que cantava cada vesprada la Esperansa vora'l llach!

S'agafan altre cop de la mà, y, cots els capets, tristoys, capficats; perduda, esvanida sa alegria, se'n tornan pel mateix cami de la salzareda, sense dirse un mot.

Aixis arriban a casa. Sa mare, asseguda al banch del porxo, fila aprop del pare qu'ab un ganivet talla y neteja vimets y jonchs pera ferne paners.

En las caronas rosadas, els culpables hi duhen escrita la relació d'una malifeta, y sota l'esguart dels pares acotan més el cap.

—¿Quina n'heu fet avuy?— demana la mare mentres fa voltar el maset.—¿Cóm torneu tan tart d'estudi?—

El pare no parla, mes sos ulls severs tenen aytal eloquència, que treuhen d'un cop la confessió del pecat.

Son front s'arruga, sa veu s'alsa dura dirigintse als menuts que tremolan.

—Senyor!... Qu'enfadat está'l pare!...—

—¿Aixó heu fet? Sou uns malvats! ¿No sabeu que'l més gran dels crims es treure la Esperansa dels desgraciats? ¿Per qué no ha d'ésser salvada l'aloja, si está penedida d'haver pecat? Ella serà perdonada, jo vos ho dich!—

Els bessons alsan els caparrons daurats mirant fit a fit al seu pare. Han comprés lo que deuhen fer, y sense dirse una paraula tornan a agafarse de la maneta y se'n van altre cop corrent, corrent, atravesant la salzareda més ombrivola, y arribant per fi vora l'aygua, casi sens alé.

Allá baix, sota l'arbre de las llegendas, encara hi troban l'aloja en l'actitut desolada en que l'havian deixada pochs moments avans.

La lira, muda, jau a terra entre'ls lliris.

—No ploris, aloja, no ploris més— diuhen els bessons ab sas veuhetas pantejants. —El nostre pare, que tot ho sab y no'ne ha enganyat may, diu que tu també seràs salvada.—

L'aloja s'estremeix. Alsa'l cap agitant sa cabellera d'or pàlit coronada de lliris d'aygua; timidament, sos ulls verts se fixan en aquells que tan crudels han sigut pera ella. Sembla no créurels!

—Si, si,—repeteixen els bessons:—canta la Esperansa, aloja, canta la Esperansa y seràs salvada.—

El rostre hermós de la dona d'aygua resplandeix altra volta; sos dits se posan a polsar la lira d'evori, y son cant divi torna a enfilarse per l'espai, més dols, més armoniós qu'avans.

Els bessons se'n tornan cap a casa, el cor lleuger y'l somris als llabis, acompanyats pel ressó del cant de l'aloja.

El sol ja havia caygut darrera la carena, mes sa llum banyava encara la vall, rosant els núvols, rosant l'aygua, rosant la corona de pinabets de las montanyas.

Els aucells, ennuhats, no s'adormian sentint l'aloja, y muts, frisant d'alas, acostavan sos bechs besantse ab més amor.

Y la gent d'aquells encontorns, que may havia sentit uns cants tan dolsos, se demanava quin benfet remerciava la terra al cel ab aquell himne tan bell.

L. ESCARDOT.



MARXA GUERRERA —

D'orient la llum rosada
encén el cel dormit:
el perfumat alé de la primera ayrada
s'esmuny pel bosch florit.

Dormint sobre l'herbatje
peons y cavallès,
obren llurs ulls cansats al rebre entre'l fullatje
de l'auba'l pàlit bes.

Als tochs d'aràm responen
del bosch els ressons purs,
melangiosos, suaus; s'abracen y confonen
milers d'accents obscurs.

La plena sinfonia
dels nius y dels clarins
esdevé discordant y feixuga armonia,
perdentse bosch endins.

Topan escuts y sabres,
renillan els cavalls;
y va creixent arreu y ve a través dels arbres
el clamoreig dels galls.

Y s'ou a gran distancia
—com infinit concert—
la sorollosa, ferma, robusta dissonancia
que llença'l bosch despert.

El camp s'alsa depressa
a un toch d'agut clarí
y entre cops de metall, renills y crits, se vessa
sobre l'ample camí.

Es l'hora en que l'alosa
canta a la dolça llum:
l'hora en que la viola, al pur matf desclosa,
exhala son perfum.

El clam de las trompetas
y'ls tochs sechs dels tabals
escampan voladurias espessas d'orenetas,
alosas y pardals.

Els braus guerrers devallan
de la vall gerda al fons;
els sent el ventijol, s'esporgueix, y callan
sas matinals cançons.

La vall gerda's deixonda
del sol als tebis raigs;
lleugera, entre las flors, dansa la gaya ronda
dels papallons de maig.

Vibran forts batechs d'alas
y xerroteigs de bechs;
llurs himnes al gran sol comensan las cigalas
vora'ls canyers dels rechs.

Mes avant! Cóm s'extenen
els alarbs pel voltant!
Las primeras sagetas de forta púa venen
furiosament xiulant.

Un clamoreig horrible
s'alsa immens, insensat.
S'apaga de la vall el murmurí apacible
y comensa'l combat.

FRANCESCH OLIVER

NOVAS

Demà divendres compleixen vint anys de la mort del gran Ricart Wagner. Pera commemorar aquest fetxa, l'«Associació Wagneriana» celebrarà una festivitat coral y orquestal, de quina importància poden judicar nostres llegidors pel següent programa:

TANNHAUSER: *Overtura* reformada per Wagner; *Bacanal*, id., id., id. (escena I del acte I), pel chor de donas; *Preludi del acte III*; *Recitat de Wolfram* (escena I), pel bariton Joseph M.^a Segura; *Cant dels pelegrins* (id.), pel chor d'homes.

PARSIFAL: *Consagració del Gral* (quadro II del acte I, refós pera concerts), pels tres chors disposats com ordena l'autor.

En lloch preferent d'aquest número publicuem la traducció que d'aquest grandios quadro ha fet en Xavier Viura, ab la cooperació del mestre Ribera.

El passat dijous celebrà l'Orfeó Català un concert extraordinari en el teatre de Novetats, donantse a coneixre al públich las com-

posicions estrenadas en el concert que, no fa molts dias, dedicà l'esmentat Orfeó a sos socis protectors.

El concert valgué al mestre Millet y als orfeonistas els aplaudiments justissims ab que son sempre festejats pel públich, essent també ovacionat el mestre Nicolau després de la execució de sa glosa sobre'l cant popular *El noy de la mare*, que, ab *La mort del escolà* y *La Mare de Deu*, quedarà com una de las més hermosas cançons catalanas.

Acabá'l concert ab l'himne *Els Segadors*, que tothom escoltà a peu dret.

La comissió organitzadora de las *Conferencias Zola*, del «Ateneu Barcelonés», ha publicat un fascicle en el que s'hi contenen la *Lettre à la jeunesse* de Zola, el discurs llegit en l'acte del sepeli del gran home per Anatole France, un altre treball d'en Alfret Calderón, y ademés la llista de las obras del eminent novelista francès. En las primeras planas s'hi anuncian las set conferencias sobre Zola qu'han comensat ja al Ateneu. Els conferenciants son els senyors Valenti Camp,

Camprodón, Antich, Garriga Massó, Hurtado y Miró, Vendrell, y nostre company de redacció Emili Tintorer.

La primera conferència la donà en Santiago Valenti Camp el passat divendres dia 6, y versà sobre «El Naturalisme en la Literatura.» Estudiant la personalitat artística de Zola, digué que sa vestidura empírica amagava sa exaltació idealista, qu'en sas obras no sempre s'observavan els preceptes per ell preconisats; que la síntesis de sas obras, qu'es lo que revela l'esperit del gran artista, ens dona exemple de com disminueix la influencia del medi social en l'individu a mida que's fa refinada y complexa una societat. Per aixó cal estudiar al individu, perque coneixent las analogias de sa vida ab la de las sevas obras, comprendrém fins a quin punt ha cristallisat en ellas, y, penetrats de medi, veurém tot lo que'l geni té d'individual y d'irreductible.

El conferenciant fou molt aplaudit per la distingida concurrència.

Hem tingut ocasió de veure una reproducció de la ofrena que'l «Centre Catalanista Gracienc» ha fet al «Centre Catalá» de Sant Feliu de Guíxols, com a recort dels Jochs Florals celebrats en aquesta vila'l dia 7 del prop passat desembre. Consisteix en una artística placa en la que hi campeja l'escut de Catalunya que figura en el sagell del «Centre Catalanista Gracienc».

Publicacions rebudas:

El Rey, esbós de comedia moderna, original de March Jesús Bertrán. No farém critica d'aquesta obra dramática, puig no entra en nostra costúm no haventla poguda apreciar

encara en el teatre, sinó sols en el llibre. Sa lectura ha sigut pera nosaltres forsa suggestiva, y ab tot y convenir ab l'autor en que l'obra es sols un esbós de comedia, la idea qu'entranya, exposada sobriament en varias escenas de gran intensitat emotiva, ens fa pensar en un molt probable éxit sobre las taulas, si'ls intérpretes fossin artistes de debó. L'obra es una forta diatriba contra las falsas grandesas que matan la vera dignitat del home, y tota ella respira veritat y humanisme. Es d'esperar que un altre dia l'autor no s'acontenti ab fer un esbós com aquest, sinó un'obra completa, puig creyém que no li mancan condicions. Preu, 2 pessetas.

Fantasia Catalana sobre motius populars, original d'en J. Planas y Font. La *Fantasia* està discretament armonisada, però'ls motius escullits no'ns semblan pas dels més bells e inspirats de nostra música popular. Ha sigut editada per l'establiment «El Arte Musical», y's ven a 2 pessetas.

Juventud, revista setmanal que veu la llum a Valencia y que's distingeix per la valentia dels treballs que publica, deguts a reputats escriptors.

Catalunya. Ha visitat nostra redacció aquesta novella revista catalana quins primers números están elegantment presentats, essent notablé la llista de col·laboradors, com també alguns dels treballs publicats.

Minerva, butlletí mensual de propaganda de la impremta de Salvador Bonavia.

Catalunya-Paris, portaveu del «Centre Catalá» de Paris: nova publicació ab que varis catalans residents en la capital de Fransa coöperan a l'obra de restauració de la personalitat de Catalunya.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 311

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors. — No s'admeten els que no sean inédits. — No's tornan els originals. — Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.....	8	Pessetas.
» Mitj any.....	4 50	»
» Trimestre.....	2 25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA. Un any.....	8	»
EXTRANGER: Un any.....	10	Franchs.
Número corrent.....	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins.....	40	»
» » sense folletins.....	25	»

El número corrent sense folletins no's ven.